

P II 2033

SLOVENKA

Glasilo Slovenske Protifuršanske Zveze za Primorsko

1944

Leto III.

Štev. II.

OB 26. LETNICI RDEČE ARMADÉ

Dne 23. februarja praznuje Rdeča Armada 26. letnico svojega obstoja. Na ta veliki dan slavimo rojstvo sovjetske Rdeče Armade, ki so si jo priporili v letu 1918 sovjeti pod vodstvom Komunistične Partije boljševikov.

Rdeča Armada, doto sovjetskega naroda je zrastle iz ljudstva in se tudi bori za ljudstvo, in za njegove interese. Delovsko kmečke Armada pa se ne bori samo za pravice sovjetskih narodov, ampak tudi za pravice vseh zatiranih svobodoljubnih narodov sveta. Ona je tista, ki nam je največje opora in svetel vzgled v naši narodni osvobodilni borbi. Po vsakem vzgledu in primeru herojstva bratske slovenske Armade, stopamo tudi mi v zadnjo fazo borbe.

In ob praznovanju tega velikega dnevske priroške žene obljublamo in zagotavljamo, da bomo vzgajale svoje sinove po svetlem vzgledu naših bratrh rdeče-armejevcev.

Naj živi veliki voditelj slovanskih narodov in maršal Rdeče Armade tovariš Stalin!

Naj živi nepremagljiva R D E Č A A R M A D A, ki prinaša svobodo vsem zatiranim in izkoriščanim.

VIŠI S PRVE POMLJINSKE KONFERENCE SŽZ ZA PRIMORSKO

Drugega februarja so prvič v zgodovini zborovale zastopnice antifašistk. s cele Primorske. Prišle so žene od povsod: iz Benečije, Vipavske Goriške, Trsta, Tolmina, Istre, Brkinov in Kresa. Vse srečne in zaveč voljne so bile, saj so prvič v svojem življenju imele priliko povedati in izkazati vso ljubezen ter zaupanje do naroda in do svojega narodnega vodstva.

Vsem, ki so se udeležili, je zapustila mogočne utise. Skozi usta stotine delegatke je govorila Primorska, 25 let teptana in poniževana od barbarskega fašizma. Primorska, ki je bila 25 let boj za gol narodni obstoj za ohranitev materinega jezika. Primorska, ki se je v vsem srcecm oklenila naše narodne osvobodilne borbe, v kateri vidi edino jamstvo za svojo svobodo in svobodo vsega slovenskega naroda. In naše žene so največ trpele pod barbarskim zatiranjem tujca. Najbolj se obžutole narodne in socialno zatiranje tujca. Z bolestjo so gledale, kako so jim fašisti trgali iz naročja otroke in jim oblečili v fašistične uniforme, ^{kako} je prodajal dom in kako so fašisti stezali roko

na slovenski zemlji. In niti za trenutek se niso nehale boriti, niti za trenutek niso omahavali.

Vsa ta borbenost, vse hrepenenje po svobodnem življenju je prišlo do izraza na tej konferenci, ki je izzvenela kot močan poziv vsem poštenim slovenskim mataram in ženam, ki močje še stojijo ob strani okupatorjev, da podpre naše pravične in junaške narodne osvobodilne borbe, ter kot obsedba in prokletstvo vsem tistim, ki slabe ali, ki se bere na strani sovražnika. Iz izpovedi primorskih matic prihajala na dan vsa ljubezen, ki jo goji do naše narodne vojske in do njenega velikega voditelja maršala tov. T I T A. Izrazile so, vse svoje hvaležnost naši narodni vojski, ki je s svojimi žrtvami dosegla da je danes Primorska s Slovensko Benečije in Istro del nove Jugoslavije. Vzkliki "Živela naša vojska", "Živel tov. T I T O", ki se niso hoteli poleži se bili jasen dokaz, kako primorsko ljudstvo ljubi svojo vojsko in svojega velikega voditelja, ki je posebljen do kaz velike narodno osvobodilne borbe.

Ob enem so izrekle vse svoje veliko hvaležnost bratski sovjetski zvezi, ki daje močeno podporo naši borbi. S tem, da njena s slavo svenčana Rdeča Armada zadaja hitlerjevskim tolpam smrtne udarce in jih goni proti zapadu, približuje dan končne osvoboditve za vse zaslužnjene narode. Navdušenega vzklikanja "Živela Rdeča Armada", "Živel tovariš Stalin" ni hotelo biti konca ne kraja.

Primorske matere se s ponosom pripovedovale o svojih padlih sinovih in možeh. Mlade žene so s samozavestjo govorile o svojih dragih, ki so padli za domovino kot junaki. Ponosno in veličastno je spregovorila mati "Junakinja" o svojih dveh padlih sinevih. Iz njenih besed je izzvenela zavest, da so žrtve naših najdražjih prinesle in prinašajo velike sadove za naš narod.

Velike zaupanje so pokazale vodstvu narodov Jugoslavije, AVNOJU in našemu narodnemu vodstvu Izvršnemu odboru OF, v katerih vidijo jamstvo za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije v novi federativni, svobodni Jugoslaviji, zgrajeni na rti bratstvu in enakopravnosti vseh njenih narodov.

Izrazile so svoje hvaležnost Centralnemu komitetu Komunistične Partije Slovenije, brez katerega ne bi bilo veličastne herbe slovenskega naroda za svobodo in srečnejše življenje. KPS je bila edina zmožna v najtežjih trenutkih slovenskega naroda povezati ves slovenski narod v borbo proti okupatorju. Komunisti so bili in so najbolj in najpočrtvovalnejši borci v vrstah naše narodno osvobodilne borbe. Enoglasno so izrekle svoje zaupanje OF kot voditeljici na

Pripovedovale so, o svojem upanju, da bo prinesla Primorski rešitev bivša Jugoslavija. Tada v aprilu 1941 se je do kraja pokazala vsa gnoloba jugoslovanske vlade, ki je narod v najtežjih trenutkih zapustila in odšla na varno. Iz grl vseh navzočih žena je zadonela enoglasna obsodba jugoslovanske begunske vlade s kraljem Petrom II. na čelu. "Oni so tisti, ki so nas izkoriščali, prodali in zanetili brat omerne klanjbe je odmevalo po dvorani. Postavile so zahtevo, da zavezaniki priznajo našo novo vlado s tov. Titom na čelu, ker obsodilje izdajalske begunske vladin kralja Petra.

Z ogorčenjem so obsodile Mihajloviča in njegove četnike in z uničevanjem in gnusom so govorile o Rupniku in njegovih Švabobrancih, ki pomagajo Hitlerju uničevati naš narod. Vse delegatke so bile globoko pretresene, ko je neka tovarišica pripovedovala o grozotah, ki jim počnejo Nemci skupno z izdajalskimi Švabobranci v Ljubljani. Noč sa nočjo vodijo ljudi v zapore. Žene pošiljajo v Berlin, moške pa v Dachau, ki ga imenujejo večni ogenj slovanstva. V tem taborišču noč in dan gori krematorij in sprejema vase žrtve.

Delegatke so se zaklele, da ne bodo dopustile, da bi domobranci razbili naredno enotnost na Primorskem. V današnji borbi, ko divje po vsem svetu boj proti suženstvu in tiranstvu, je mesto velikega početa naša Slovenca v Narodno osvobodilni vojski. Z ogorčenjem so obsodile ne samo Švabobrance, ampak tudi "sredince", ki stoje ob strani v tej borbi.

Izjavile so, da se ne smemo zanašati da nas bodo drugi osvobodili. Dobro se moramo zavedati, da je edino uspešna borba pod vodstvom maršala Tita, edina pot slovenskega in vseh narodov Jugoslavije.

Pozvale so vse matere in žene naj z vsemi silami podpre mobilizacijo v narodno vojsko in naj pošljejo svoje sineve in moške v partizane. Izrazile so svojo pripravljenost prevzeti na svoje rame vse določeno v zaledju, samo, da bo lahko šlo čim več moških v partizane. V dvorani so zadoneli enoglasni klici. "vsi v partizane, vse za partizane!"

Za vse prisotne bo ostala ta prva konferenca primorskih žena in deklet nepozabna. Čutile so, da se uveljavljajo žene z vso silo v političnem življenju svojega naroda. Prvič v zgodovini so primorske žene govorile o političnih smernicah in razpravljale o svoji usodi in o usodi vsega naroda ter se pri tem pokazale vse svojo zrelost. Dokazale so, da se zavedajo svoje enakopravnosti, ki jim jo je prinesla narodno osvobodilna borba slovenskega naroda. Dokazale so, da so vredne tega zaupanja in da se tudi sposobne doprinesti velik del k današnji borbi slovenskega naroda in k bodoči izgradnji svobodne slovenske države.

POTEK KONFERENCE

Oa vseh strani primorske zemlje so se zgrnile zastopnice našin borbenih žena in deklet na prvo Pokrajinsko konferenco članice SPŽZ, ki so prihtele iz bližnjih vasi, so skupaj z delegatkami napolnile dvorano do zadnjega kotička, ki je bila za to priliko okrašena z zelenjem, med katerim so se prepletali trakovi slovenske trobojnice. Na pročelju so visela slovanska, jugoslovanska in ruska zastava, slika našega maršala in voditelja tov. Tita in slika voditelja vseh zatiranih narodov tovariša Stalina. Po stenah so se brali napisit: Živel tov. Tito, Naj živi naša nova vlada, živele KDS, živele SPŽZ itd.

Otvoritev zborovanja

Ob 10 uri se je začelo zborovanje. Naši borci so razvili zastavo in po dvorani je zadonelo mogočno in slevesno: "Naprej, zvesta Slava!" Nad 20 let je ta pesem snula v srcih primorske žene, nad 10 let ni slišala glasno preko ustnic. Dne 2 februarja se je razlila po dvorani. Njeni zvoki so bočali in izvabliali solze sreče in zmages ladje.

Tovarišica Nataša, članica Pokrajinskega odbora SPŽZ za Primorsko je otvorila prvo Pokrajinsko konferenco žena in deklet na Primorskem in poudarila ta edinstveni trenutek, ker še nikdar do tedaj se niso zbrale slovenske primorske žene, da bi razpravljale o svoji in svojih otrok usodi in o usodi slovenskega naroda.

Pozdravila je vsa navzoče v prvi vrsti tov. Angelo, člani in predsednico Glavnega SPŽZ za Slovenijo in tovarišico Helene, članico Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo. Po dvorani je zadonela klik: "Živel Glavni odbor!" nato je pozdravila tov. Vilfana, podpredsednika Narodno osvobodilnega odbora (Pokrajinskega NOO, PKJU in tov. Wilfenu). Pozdravila je tov. Damjana, sekretarja poverjeništv PKJ ZKM za Primorsko. V dvorani se je dvignilo vzklikanje: "Živele berbe na primorske mladine!"

Nato je tovarišica podala besedo tovarišici Angeli, ki je v ime Glavnega odbora SPŽZ najpristržneje pozdravila vse zborovalke in jim želela obilo uspeha pri njihovem delu. Prinesla je borbene poročila z onstran bivše državne meje primorskim ženam. Rekla je: "Žene onstran meje vemo, da ste bile ve tiste, ki ste ohranile slovenski jezik s svojo borbo ste preprečile vse naklepe italijanskih fašistov, da bi iztrebili slovenstvo v tej naši prelepi deželi. Vem, da bodete

znale tudi v bodoče čuvati enotnost slovenskega naroda in enotnost narodov Jugoslavije, kot je naročil tovariš Tito (burni vzkliki). On je postavil temelj za novo Jugoslavijo. vzkliki: "Živele nova Jugoslavija." Vaša božična akcija, s katero ste pripravile 20.000 paketov našim borcem zgovorno priča o veliki ljubezni, ki jo gojite do naše vojske.

Zahvaljujem se vsem primorskim ženam, za vse pomoč, ki so jo nudile našim internirancem, ko so se vsi onemogli vračali iz Gonarsa in drugih taborišč.

V imenu Centralnega odbora ARŽ, vam prinašam pozdrave tovarišic iz Irvaške, Bosne, Črne Gore in Makedonije. Vzkliki: "Živele naše sestre z juga!" Tov. Tito je dejal, da je ponosen na delo, ki ga vse naše žene vrše. Me žene moramo biti desna roka naši vojski in našim narodni oblasti. Me matere, ki smo s te težavo redile naše otroke, bomo podpirale našo vojsko, ki je jamstvo za srečnejšo bodočnost naših otrok."

Tovarišica Nataša se je toplo zahvalila za njena izkrene besede in podala besedo tov. Vilfanu.

Pozdravni govor tovariša Vilfana

Tov. Vilfan je prinesel borbene pozdrave Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora in Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko.

Slovenski protifašistični zvezi in čestitke k njenemu delu, željo, da bi v bodoče dosegla še večje uspehe. Rekel je, da če bi bilo nasodolovanja žene in deklet, ne bi bili tam, kjer smo, ne bi bili na pragu osvoboditve deklet, pa ste se pokazale povsod. Polno je istega dne, ki ste ga ve izvršile. Spominjam se samo vaše božične akcije, in mislim, da pravilno tolmečim misli naše vojske, če vam izrečem v njenem imenu še enkrat zahvalo. Ve ste stober političnega dela. Če pridem na zborovanje in vidim večino žena in deklet, vam, da bo zborovanje uspešno in dobro. Žene niso nikdar krenile s poti borbe, ki jo je zahteval Izvršni odbor. Matere, ve ste dale, kar imate najdražjega. Dale ste svoje sinove v partizane. Marsikateri izmed njih je žrtvoval svoje življenje za svobodo naše domovine. Gonili so vas po ječah, mučili so vas. Tudi marsikatera od vas nas je zapustila. Spominjam se tistih deklet, ki so prišle vka željne v politično delo, pa se je našel nekdo, ki je lahko pripeljal morilske zločince. (Vzkliki: "Smrt izdajalcem!")

Eni moramo priseči. Za tiste, ki se podajojo okupatorje in njegove bande, ki se krivijo smrti naših najboljših, za tiste ni nič drugega, kakor smrt.

Vam, da ste se odločile, da boste držale v tej borbi do konca, a

vendar si želite, da bi bilo kmalu konec in se sprašujete, kako je na fronti. Tam ne vznemaga zmaga Rdeča Armada pod vodstvom tov. Stalina (Viharno vzklikanje Rdeči Armadi in tov. Stalinu). Bliža se Estoniji in Balkanu in s tem tudi nam. Dne 23. februarja bo praznovalo svoje 26. letnico. Če bi je ne bilo, bi tudi še dolgo čakali na svobodo. Njej se imamo zahvaliti, da se ji bližamo. Naj ne bo vrha, kjer bi ta dan ne goreli kresovi, naj ne bo kraja, kjer bi ne bili napisi hvaležnosti, kjer bi ne proslavljali tega dne na dostojen način (Vzkliki "Bomo!")

Ve poznate podrobne sklepe AVNOJja, ki je dokončno potrdil, da bo ta naša sveta zemlja pripadla samo in edino Jugoslaviji. Če bi kdaj kak tujec hotel preko naših meja, bodo stali za mejo vsi Slovenci in vsi Slovenci, tj. do Vladivostoka. AVNOJ je potrdil novo vladno, kateri načeljuje tovariš Tito, ki že tretje leto vodi borbo okupatorju. In prav mi Slovenci predlagali, da se podeli tov. Titu na slov. maršala (burno vzklikanje). "Živel tovariš Tito!" Begunska vlada je organizirala bratovsko vojno, ki pomaga okupatorju. Vnašajo novo Jugoslavijo ti ljudje nimajo dostopa. In to vlado je organiziral kralj Peter (Vzkliki. "Dol z njimi").

Prihajam s predlogi in nasveti za nadaljno delo. Treba je, da prevzamete našo častno odgovornost v našem javnem življenju. Tako malo tovarišic je v terenskih odborih. Morale bi biti v gospodarskih komisijah, roditeljskih svetih in vsah javnih upravah. Zavedati se morate, da ste enakopravne v borbi. Če boste v njej sodelovale, bomo z lahkoto premagali težave, ki nas ločijo od končnega cilja. Sedaj pretresale svoje delo in naredile načrt za bodočnost. Ve, slovenske matere in žene ste vir življenjskega slovenskega naređa. Ko gradimo Slovenci svoj narodni dom stopa v ospredje slovenska žena, ki postaja enakopravna svojemu možu. Odpira se ji pot svobode. Strli bomo fašizem, ki je nas Primorsko Slovence tlačil 25 let in s tem bomo strli tudi tistega, ki je izrabljal ženo in najbolj zapostavljal. Naj živi Slovenska žena, najzvestejša delavka nove Jugoslavije, naj živi močna, trdna Jugoslavija (Burno in dolgotrajno vzklikanje ploskanje).

Tople in borbene so bile besede tovariša Vilfana. Prišle so iz srca in segle naravnost v srce.

Tovarišica Nataša se je zahvalila zanje in podala besedo tovarišu Damjanu, ki najprej pozdravil v imenu mladine zborovanje žene in deklet. V svojem govoru je povišal primorsko mater, katera je rešila otrokom slovenski jezik, katera je vzgajala mladino, da z lahkoto prenaša žrtve, ki jih od njih terjaja naša narodna osvobodilna borba. Propadla je vsa tista trnla fašistična stavba, ki je zastrupljala

nešo mladino in propadlo bo vse, kar nima v narodu korenin, čim več je bo naše sodelovanje v borbi tem bližja bo svoboda. Zato na delo na pomoč naši vojski.

Ko je tov. Damjan končal svoj govoril se mu je tov. Nataša zahvalila in podala besedo tov. Katji, katere je dala potrebno poročilo o dosedanjem delu.

Podala je razvoj ženskega gibanja v bivši Jugoslaviji in razvoj in organizacijo SPŽZ v Sloveniji. Konkretno za Primorsko pa je navedla njene uspehe in izrekla izrečno pohvalo tovarišicam iz Brki nov, Krasa in Pivke. Na osnovi že doseženih uspehov je pozvala vse borbene Primorske na še večjo delavnost in pomoč naši narodni oblasti ter naši vojski.

Njenemu poročilu so sledili viharni vzkliki naši partizanski vojski, Protifašistični ženski zvezi, Katji Pejnovič, predsednici AFŽ in prvemu kongresu SPŽZ za Primorsko.

S tem je bil dopoldanski program končan.

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Politični referat je podala tov. Angela, predsednica Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo.

Referat tov. Angele

"Tovarišice primorske Slovenke. Prvič v zgodovini boste lanko da nes izrazile svoje narodno prepričanje in obpadile vse, kar je krivo vašemu 25 letnemu trpljenju. Danes smo vse Slovenke prvič v zgodovini slovanskega naroda enakopravne. Prvim partizanskim odinicom, ki so organizirale prve partizane na Primorskem, se moramo zahvaliti, da se je podrla meja, ki nas je ločila 25 let in da lahko zborujemo."

Žene onstran starih meja smo vedno razumele vašo bol, vaše trpljenje, v katero vas je pahnil fašizem, ki vam je jemal sinove za svoje osvajalne boje v Abesiniji in Španiji in končno na rusko fronto. Ve ste pričakovale rešitve od stara Jugoslavije. Me pa smo vedele, da vas ona ne more rešiti, ker njena vojska ni bila ljudska, temveč vojska petekolonskih generalov kakor je Rupnik. Njeni voditelji so huj škali narode enega proti drugemu in ko je prišla vojna vihra, so nje ne narode prodali."

Očrtala nam je vso gnilobo razmar, ki je bila v Jugoslaviji in borbo Komunistične Partije proti fašizmu, ki si je vtiral pot v Jugoslavijo. Prišlo je do napada hitlerjevske Nemčije na Jugoslavijo. Ra di izdaje generalov in politikov je Jugoslavija v nekaj dneh propadla. Okupacija, ki je sledila, nam je prinesla trpljenje, prinesla nam je pa tudi narodno osvobodilno borbo. V tistih težkih dneh je Komunistična Partija Slovenije dala pobudo za ustanovitve

te. V narodno osvobodilnem boju sodeluje v polni meri tudi žena, če na se bori kot borca, bolničarka in politična delavka ob ramih svojega moškega tovariša in postaja z njim enakopravna.

Leta 1941. sta bili pred nami dve poti. Pot česti in pot hlapčevstva. Če bi sprejeli drugo, bi naši sinovi krvaveli na ruskem bojišču za tuje interese. Slovenske žene je to razumela do dna. Z vsami močmi je podprla partizane, v katerih je naša rešitev. Tov. Angela je čutila nestanek naših partizanskih enot, ki so zrasle v mogočno narodno osvobodilno vojsko. Pokazala je na klaverno ponašanje hitlerjevih pomočnikov. Bele in plave garde, ki so krivi da je na tisoče naših domov požganih da je na tisoče naših ljudi trpelo in še trpi v taboriščih. Janstvo da vse trpljenje in vsa prelita kri ne bo zastrupljeno, so sklenili AVNOJ, lani, novembra meseca. Tov. Angela nam je pokazala krstko z jasno sliko o pomenu naše nove jugoslovanske vlade pod vodstvom TOV. TITA, ki bo znala oživati vse pridobitve triletnega narodno osvobodilnega boja narodov Jugoslavije.

Tov. Angela je končala svoj referat z izrazi občudovanja za slavne zmage Rdeče Armade in za poštveno delo naših ljudskih sestram. "Slovenske žene bomo sladile v gledu ruskih žena. Delale bomo za našo vojsko živele bomo za naše življenje."

Njen govor se neprestano prekinjalivzkliki in ploskanje tovarišic. Vzklikale so naši vojski, AVNOJ, tov. Titu, Komunistični Partiji Slovenije, Centralnemu komitetu KPS in njegovemu sekretarju tov. Luki. Z nepopisnim navdušenjem pa so prekinjale govornico, ko je govorila o borbi in o zmagah Rdeče Armade z vzklikom tov. Stalinu, Sovjetski Rusiji Rdeči Armadi in ruskim sestram. Pogovoru je sledilo verno ploskanje, vedno novi in novi vzkliki so se trgali iz prsi zborovalk. Zdelo se je, da jim ne bo konca.

Ko se je dvorana počasi pomirila, je tov. Nataša otvorila debato.

K debati se je oglasilo 28 tovarišic. Ni pa bilo to navadna debata, kot je običajno pri takih zborovanjih. Bile so navdušene in pretresljive izpovedi tovarišic o trpljenju in o borbi vsega naroda. Govorilo je do kraja predano njihovo srce naši narodno osvobodilni borbi. Te izpovedi so priklicale vsem navzočim solze v oči.

Na koncu debate je vsa dvorana enoglasno obsodila podle domobrahe Hitlerjeve biriče in valte, ki pomagajo hitlerjevemu barbaru uničevati naš narod. Obsodile so izdajalske begunce v Kairu, ki je iz tujine organizirala bratovrno klanje in se vdinjala Hitlerju. Obsodile so izdajalskega kralja, ki je središče, okoli katerega se zbira vsa protiljudska klika, ki upa, da bo s pomočjo kogarkoli vrnila v Jugoslavijo in ponovno sedla jugoslovanskim narodom na vrat. Zantevale so, da naj z zapadnimi zavezaniki obsodijo

dile so pa vse tiste, ki so je v današnjem narodno osvobodilnem boju ob strani in čaka jo da jih bodo drugi rešili. Tovaršice so povdrla, da si bodo le z borbo priborila svoje mesto v bodočem svetu, ne pa z brezplodnim govorjenjem, kot delajo ti tako zvali "sređinci". Enoglasno je zagrmelo po dvorani. "Vsi v partizane. Borba je edina naša pot." Delegatke so soglasno sklenile, da bodo žene prevzele v zaledj na svoje ramena vse delo, upravno in politično. Vsi ročki morajo v partizane, da bo čim prej zavirala v naši svobodni domovini slovenska zastava s peterokrako rdečo zvezdo.

Referat tov. Helene

Referatu tov. Angele je sledil organizacijski referat tov. Helene, članice Glavnega odbora SPZZ. V njem nam je podrobno očitala kako je nastala na pobudo Osvobodilne Fronte SPZZ, v kateri je lanko tudi slovenska žena in mati borka za svobodo slovenskega naroda, ne da bi zgrabila za puško in ločila od svojega doma in otrok. Na kratko je opisala organizacijo SPZZ na Primorskem in organizacijo SPZZ in AFŽ, v kateri so povezane tovaršice iz vse Jugoslavije. Izbrano je govorila o vseh nalogah, ki jih izvršuje in ki jih ima SPZZ. Osnova vsega dela, ki smo ga izvršila in ki še stoji pred nami, pa je zgraditev novega človeka, poštenega, resničljivega in svobodnega, ki ga mora vzgojevati kot vzgojiteljica slovenska žena. Končala je svoj referat z vzklikom: "naj živi slovenska žena, ustvariteljica novega človeka, ustvariteljica tovarištva svobodnin, veselih delavnic ljudi."

Ljudi to tem referatu so se je razvila živahna debata.

Po zaključeni debati je tov. Orana prebrala brzojavne pozdrave AVNOJu in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, tovarišu Titu, Izvršnemu odboru OF, Centralnemu komitetu KPS in Centralnemu odboru AFŽ ter pozdrave Pokrajinskemu odboru OF za Primorsko Slovenijo, Pokrajinskemu komitetu KPS za Primorsko Slovenijo in Glavnemu odboru ZKM. Vsi no dravi so bili z navdušenjem sprejeti.

Sledila je volitev. Izvoljen je bil ves doslednji iniciativni odbor. Venj je bila sprejeta ena nova članica. Za čestno članico Pokrajinskega odbora SPZZ pa je bila izvoljena na splošno željo mati Junskega.

Zborovanje se je zaključilo v vihrnem odobravanju in vzklikanju tovarišu Titu in s pesmijo "Narej zastava slave."

Zvečer je bil prirejen lep kulturni večer. (O tem bomo poročale v prihodnji številki.) pomba uredništva.)

POZDRAVNE BRZGOJAVNE S PRVE POKRAJINSKE KONFERENCE

SPAZ ZA PRIMORSKO

AVNOJu in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije

Primorske žene zbrane na svoji prvi širši Pokrajinski konferenci pošiljamo borbena in platiče pozdrave AVNOJu in naši pravi Ljudski vladi Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, zavedajoč se velikega dne drugega zasedanja AVNOJa in njegovih odlokov, med njimi odlok o priključitvi Primorske k novi Jugoslaviji.

Primorske žene so na svoji prvi konferenci obsedale begunsko londonsko vlado s kraljem Petrom na čelu radi njenega izdajalskega obnašanja, ker pomaga Nemcem pobijati naše partizane in požigati naše domove.

Primorske žene zahtevamo ob zavezniške vlade, da takoj prekinemo vse stike z izdajalsko begunsko londonsko vlado in priznajo Nacionalno komitet Jugoslavije kot edino zakonito ljudsko vlado.

8. MAREC, PRAZNIK VSEH BORBENIH ŽENA

Pred 30 leti je predstavljal 8. marec kot praznik borbe delovnih žena vsega sveta. Od tokrat naprej so delovne žene na ta dan demonstrirale po ulicah velikih mest in dajale duška svojem sovražstvu do vseh onih, ki so vzdrževali žene v suženjstvu, ki so izkoriščali človeka po človeku. Večkrat so bile te demonstracije razbite s policijskimi pendreki in bajoneti žandarjev. Toda borba žena niso mogli zadušiti, ker jo je vodil delavski razred s svojo revolucionarno Partijo na čelu, ki v borbi nikdar ne kloni. Tako je prošlava 8. marca začela kot borba za žensko enakopravnost.

8. marec, praznik borbenih žena, praznovan v znamenju

borbe proti krivični vojni

V prvi svetovni vojni, ki je gnala družinske očete v vojne klavnice so ostale žene in matere s svojimi otroci, se s doma s skrbjo, kako preživeti družino. Treba je bilo rešiti vseh tega neplodnega klanja te krivične vojne. Delavski razred je prevzel nase to nalogo. Ruske delavke so prva odgovorile na poziv Lenina, ki se je glasil: "Miru in delavni prenehanje s tem medsebojnim klanjem, ki je v ko-

rist osvajalcev."Žene in matere mnogih zatiranih narodov se se odzvala temu pozivu. Najglasneje in najodločnejše je dvignila protest proti krivični vojni Roza Luxemburg znana bojevnica za ženske pravice. Tedaj so se delovne žene izbrale 8. marec za narodni ženski dan. Ta dan so izbrale zato, ker se je na ta dan vršila prva demonstracija s katero so ameriške žene zahtevale enakopravnost.

V letih 1914 in 1917 je bilo največje zlo imperialistična vojna največji sovražnik žena so bili netilci te vojne. In zato se je 8. marec v vseh teh letih proslavljala v znamenje ostre borbe proti vojni. Na ta dan so žene manifestirale to borbo. "Koniec krivični vojni." Na delu te borbe je bila ruska Partija boljševikov.

Najlepša proslava 8. marca je bila ona, ki je za ruske žene pomenila konec vojne. To je bilo leta 1917, ko so ruske žene šle na ulice in manifestirale svoje zahteve. "Mir in kruh." Takrat so ruski vojski skupno z delavci obrnili orožje proti sovražnim carskim oficirjem. Stavkujoči so si podali roke z ženami in vojski, osvojili so Petrograd. Tako so ruske žene proslavile svoj sedanjí 8. marec v suženjstvu. Takrat so dosegle enakopravnost in svobodo, blagostanje in mir. Od tedaj je ženski dan za sovjetske žene praznik svobode in proslavljale so ga kot takega vse do te vojne. V letih borbe proti fašizmu pa ga slavijo v znamenju borbe proti smrtnemu sovražniku, nemškemu fašizmu. V sovjetski domovini so spoznale, kaj se pravi biti srečna žena in mati in za to srečo se borijo kot levinje. Njihovo ljubezen do Rdeče Armade je neizmerna, njihova pomoč Rdeči Armadi je nedvse izdatna.

V stari Jugoslaviji mnoga nismo vedele za 8. marec. Nismo vedele kaj nam grozi od fašizma, dokler nam ni Komunistična Partija pokazala vso nevarnost, ki grozi ženi in materi in vsemu narodu od tega zla. KP nam je o prle oči. "Ne delajte si utvar. Lež je, da vam fašizem nudi mir in dom in družinsko srečo."

In res, kar je KP v sváji pravičnosti prežkovala, se je zgodilo. Rezgalil se je fašizem v svoji okrutni ostudni goloti. Matere in žene smo doživale najhujšo kar nas more doleteti. Požigajo nam domove, morijo nam otroke, ubijajo može, posiljujejo sestre, streljalo sinove.

Letošnji 8. marec je že tretji, da ga praznujemo v znamenju borbe proti fašizmu, za osvoboditev našega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Kajti mednarodni ženski dan praznujemo vedno v smislu mobilizacije vseh ženskin sil za doseg tistih ciljev, za katere se že ne takrat borijo. Pred 10 leti so se borile za enakopravnost. V letih svetovne vojne so se borile proti krivični vojni, po končani

svetovni vojni spet za ženske pravice, sedaj se borimo za zmago narodno osvobodilnega gibanja, za mir, toda ne za mir, za vsako ceno, temveč za zmagoviti, zmagoviti mir, ki ga ne bomo dosegli drugače, kot z najostrejšo borbo.

In zato bodo letočni narodni ženski dan praznovali v znamenju velike ljubezni do naše vojske. Dale bomo naši vojski več, kot smo dale do sedaj, da bo še bolj zmagovita bila bo sovražniku in ga končno izgnala iz naše svete zemlje. Praznovale bomo 8. marec skupno z ženskimi vse Jugoslavije, ker smo ena sama enotna protifašistična zveza žensk. Naša vojska se pod mojim vodstvom maršala Tita bori za svobodo vseh narodov Jugoslavije in me bomo pomagale da se njihova enotnost poglobi. (Iz okrožnice Glavnega odbora).

PRIMORSKA MATI

Na prvi Pokrajinski konferenci SPŽZ sem se srečala z materjo, ki ji pravijo radi njenega junškega ponosa pred namškimi okupatorji Junakinja.

Sedela je v prvi vrsti, če opazila je nisam, kakor ni vstala s svojega sedeža. Bila je visoka, krepka in lepa žena, oblečena v preprosto črno obleko. Glavo so ji pokrivali le črni lasje, med katerimi še nisi opazil sivih pramenov. Vsa njena pojava je bila v skladu z njo samo. Vse oči so se obrnile k njej in jo napeto gledale. Počasi kakor da zbiralala svoje misli je spregovorila. Njena beseda je bila jasna in krepka, osvojila je takoj vse poslušalce, pritegnila vsa srca. Prej glasna avorane je hipoma onemela in prislunnile besedam matere Junakinje.

Takole je govorila junaška mati.

"Tudi jaz sem mati treh partizanov. Dva sta mi že padla in mi žal da sem vzgojila take sinove. Naj ne bo matere, ki bi jo bilo žal če bi njen sin ali brat padel v bitju za svobodo, naj ne bo matere, ki bi dala svoje sinove belogardistom. Fašistom ste dajale svoje sinove. Kadar je fašizem klical, ni nihče rekel, da ne gremo. Sedaj, ko kliče naš narod se nekatere matere izgovarjajo na bolne sinove in ne mislite na sramoto, ki vas bo obšla tisti čas, ko bomo zadihali svobodo. Izgovarjate se, da vam bodo požgali hišo če bo šel sin v partizane. Kaj zato, če požgo hišo, saj bomo po vojski zgradili novo, lepšo in večjo. Sedaj se pripravljamo na nekaj velikega in za to vli, ko moramo žrtvovati vse."

Njeni stavki so presunili navzoče. V globoki zganjenosti je zapevorna pesem "Žrtvam". Tudi mati Junakinja je belala in bila je visoka

ko vzravnana, njena pest pa je bila krčevito stisnjena in je klicala po možavnanju. Njen glas je bil mehak in čist. V očeh sta ji blesteli dve svetli solzi. Vedela sem, da je v tistih trenutkih videla v duhu svoja dva fanta, krasna mladenciča, katere je žrtvovala za naše sveto borbo.

V odmoru sem stopila k njej. Rada bi se bila še kaj pogovorila z njo, izvedela še kaj iz njenega življenja.

"Tako vesela sem, da sem te spoznala, tovarišic. Tvojega sina sem spoznala še pred meseci, krasen fant je."

"Ali ti mojega sina poznaš?" mi je rekla in postala tako bolj zaupna do mene.

Pogovorili sva se tisto ko, kakor bi si bili znanci že dolgo vrsto let. Grzne dneve je prestala mati Junakinja v zadnjih mesecih te naše borbe. Likdar se ji na bode izbrisali iz spomina, ker se zbrati ne morejo. Še zame miš jih komaj.

Po razsulu Italije se je odločil tretji sin, da gre v partizane. Velik, stasit mladencič je bil življenja in upanja poln. Priznava, da se poslovila z materjo tisti večer in nista niti od daleč slutila, da se poslavljata poslednjič. Ni slutila, da bo za vedno izgubila svojega otroka, ko je odhajal čez domači prag in stopil na trdo cesto. Izdajalčeva stopinja mu je sledila prav do podrtije, kjer je prenočil. Proti jutru so prišli Nemci in so ga ubili. Zdrav je zapuščal prejšni večer domačo vas, mrtev se je drugi dan srečal vanjo. Nemci so ga pripeljali na lojtrskem vozu vsakega razmesarjene ga in krvavega. Sklicali so skupaj vso vas, hoteli so vedeti, čiga v je. Zatajiti je morala svojega otroka, čeprav se ji je srce trgalo od bolečine. Ni ji ena solza ni smela preko njenega lica. Nemški psi pa so lejali vanjo, da je psica in ne mati, ker ne jote za svoj otrokom. Ona pa je morala tajiti in tajiti do skrajnosti. Če, ko so ji pokazali njegovo legitimacijo s sliko, ni mogla tajiti več. Namesto, da bi spremljala svojega otroka na njegovi zadnji poti, je morala v zapor.

Dva sinova je izgubila in žrtvovala za svobodo naše Primorske, za vsakega posebej je trpela, o trpljenje je ni strlo, le ojeklenelo jo je. Gledala sem jo, kako je spremljala z največjo pozornostjo po potek konference in zdelo se mi je, da živi ta njena dva mrtva sinova v njenem domu.

PRVEMU MARŠALU JUGOSLAVIJE TOVARISU TIJU

Zastopnice vseh borbenih žens Primorske, slovenske Banečije in pošiljamo s svoje prve Pokrajinske konference svoje borbene, teče po drave. Vam genialnemu vojskovodji in Vrnovnemu komandanu narodno osvobodile borbe Jugoslavije, ki nas je s svojo krvjo rešila 25 letnega suženjstva. Zavedamo se da je naša s slavo ovenčana eksa pod vašim vodstvom ja stvo za našo svobodo in srenejšo bodošt v novi demokratični, svobodni Jugoslaviji.

IZVRŠNEMU ODBORU OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

S svoje prve pokrajinske konference vam pošiljamo kot zakonite zastopnike slovenskega naroda protifašistske s Primorskega svoje bene pozdrave in vam izrekamo svoje globoko hvaležnost za priznan vredno vodstvo slovenskega narodno osvobodilnega gibanja iz katere je zrastle Narodno osvobodilna vojska Slovenije, ki je osvobodila Primorsko iz 25 letne suženjskega italijanskega barbarskega fašizma.

CENTRALNEMU KOMITEJU KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

S prve Pokrajinske konference pošiljamo primorske žene protifaške Komunistični Partiji Slovenije svoje borbene in hvaležne pozdrave. Zavedamo se da Primorska ne bi bila osvobodjena brez osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, katerega ne bi bilo brez KRLŠ. Posebej pozdravljamo Komunistično Partijo kot prvoriniteljico za enako vlogo žene in kot poroka ki bo vedno na vsakem koraku širila pravo ženo.

CENTRALNEMU ODBORU AŽ ZA JUGOSLAVIJO

Primorske žene in daklet a, zbrane na prvi Pokrajinski konferenci Zvezni pošiljamo borbena sestrskate pozdrave. Zavedajo se svojini odločni v narodno osvobodilni borbi bomo z vsemi silami podprle junaško borbo in napore žene vse Jugoslavije za zgraditev boljše, srenejše skupne domovine, v kateri bodo tudi žene dobile vse pravice.

OBJAVA

Raspisujemo plemenito tekmo okrožij rajenov v nabiralnem mesecu od 1. II. do 31. III. V tem mesecu bomo pridno zbirale vse potrebne za naše r. njene borbe. Počnejša navodila so dobili okrožni odbori SPŽ. Prihodnjič bomo objavila imena okrožij r. jonov in vasi, ter imena tovarišev, ki se bodo izkazale najboljše pri tem delu.

Pri tem delu naše goslo v tem času mora biti: 'vse za naše r. njene borbe.'

Smrt fašizmu svoboda narodu.

Pokrajinski odbor SPŽ Z z Primorsko.

OKROŽJA TEKMUJEJO

Preško okrožje je nabralo v mesecu januarju prispevkov (50.000) lir, 30 kg masti in 25 l. olja.

Vtrstu je postavljen okrožni odbor in tovarišice so se z vso urednostjo vrgle na organizacijsko delo.

Okrožje Trzinu so prirejale masovne mitinge po vaseh v zvezi z kampanjo za AVNOJ.

Tovarišice iz točlinskega okrožja so organizirale delovne žate in pridno delujejo.

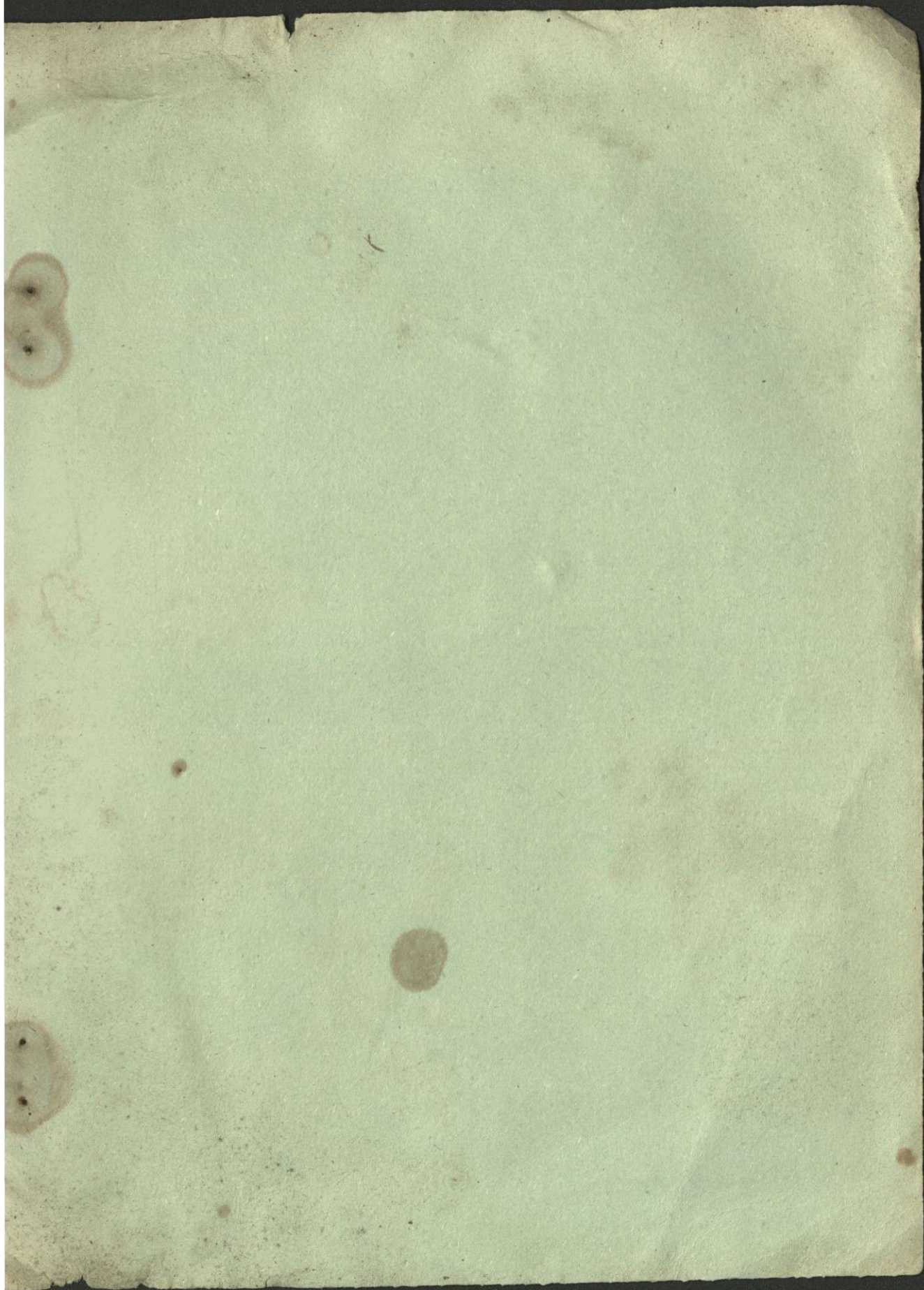
Pivsko okrožje se je v zadnjem mesecu zelo dvignilo in ga danes štejejo v vrsto najboljših okrožij.

Ajdovsko okrožje je nabralo v mesecu januarju 51.650 lir prostovoljnih prispevkov in pomagala.

Vsi do danes doseženi uspehi nam morajo biti le v vzpodbudo, da dajati še več volje in stopnjovati našo delavnost in borbenost.

Pokrajinski odbor SPŽ Z z Primorsko.

Tennika "BOJNIK"